

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. XV. De Sabbato sancto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

k. & more solito, factâ ablutione digitorum, & sumptâ Purificatione, in medio Altari inclinatus, junctis manibus dicit *Quod ore sumpsimus &c.*

K. Quem Diaconus ante sumptionem iterum discooperit.

XVIII. Non dicitur *Corpus tuum, Domine*; nec Postcommunio, nec *Placeat tibi*, nec datur benedictio, sed factâ reverentiâ Altari, Sacerdos cum Ministris discedit, l. & dicuntur *Vesperæ sine cantu*, & denudatur Altare.

L. Nisi fortè Venerabile Sacramentum in sepulchrum deferendum sit; tunc enim Hostiam tertiam, quæ Feriâ quintâ ad hunc finem consecrata est, imponit Hierothecæ, ac descendens ad planum, imposito incenso incensat more solito Sacramentum, illudque post incensationem genuflexus à Diacono accipit, atque ad sepulchrum portat, ubi illud Diaconi genuflexi manibus committit in sepulchro collocandum, quo factò iterum illud incensat, *Vesperasque* cum Ministris, & aliis de Clero præsentibus recitat.

XIX. Ex hujus tamen consuetudinis Venerabile Sacramentum in Sepulturam deportandi occasione, quærunt nonnulli, quid faciendum sit, si Parochus, aut alius pro die Parasceves Hostiam majorem consecrare neglexerit? R. P. Gobat n. 217. Hostiam minorem seu particulam, ut vocant, accipiendam esse. Quòd si nec talis particula minor suppetat, quærendum Sacerdotem, qui privatim de Cruce aut Passione Missam dicat; in defectu verò hujus posse ipsum Parochum privatim legere, non tamen sumere debere purificationem vel ablutionem, & postea Officium illius diei consueto more peragere.

TITULUS XVI.

DE SABBATO SANCTO.

I. Vocatur Sabbatum hoc Sanctum duplici titulo juxta Gavantum p. 4. tit. 10. n. 1. 1. Quia Sanctus Sanctorum quievit in sepulchro. 2. Quia nova Ecclesia Sacro Baptismi fonte sanctificatur. Porro de Officio hujus Sabbati sequentes præscribuntur Rubricæ in Missali.

L 4

II. Ho-

II. Horâ competenti cooperiuntur Altaria *m.* & dicuntur Horæ candelis Altaris extinctis usque ad principium Missæ. Interim excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones. Dictâ Nonâ Sacerdos indutus Amictu, Albâ, Cingulo, Stolâ, & Pluviali violaceo, vel sine Casula, astantibus sibi Ministris cum Cruce *n.* aquâ benedictâ & incenso, ante portam Ecclesiæ, si commodè potest, vel in ipso aditu Ecclesiæ, benedicit novum ignem dicens, *o.*

M. Gavantus hîc *p. 4. tit. 10. lit. A.* putat, duplici pallio Altare esse vestiendum, scilicet violaceo super album, ita ut removeri citò queat violaceum circa finem Litaniarum.

N. Ministri debent esse violaceis induti Paramentis, scilicet Planeta plicata, sed sine Manipulo. Accedunt autem ad portam Ecclesiæ hoc ordine. Præcedunt tres Acolythi, unus solus cum vase aquæ benedictæ, reliqui duo simul, quorum unus Thuribulum & Naviculam sine carbonibus, alter quinque grana incensi portat. Sequitur Subdiaconus Crucem portans, & post hunc Clerus per ordinem, & tandem Celebrans à sinistris Diaconum habens, omnes tecto capite, exceptis Subdiacono, Cæremoniario, & Acolythis Crucem præcedentibus. Bauld. *p. 4. c. 20. n. 18.*

O. Manibus junctis, ut aliàs similes benedictiones peragere solet. Diaconus tamen fimbriam Pluvialis attollit, quando ignem benedicit.

III. Deinde benedicit quinque grana *p.* incensi ponenda in Cereo absolutè dicens hanc Orationem. *q.*

P. Quæ juxta Rupertum apud Gavantum significant aromata à Mulieribus empta, ut ungerent JESUM.

Q. Quam dicit sine *Oremus* quasi conjungens novam benedictionem incensi cum benedictione ignis.

IV. Dum benedicit grana incensi, Acolythus *r.* assumens de Carbonibus benedictis ponit in thuribulo, & finita Oratione supradicta, Sacerdos de
Navi-

Navicula: ponit incensum, benedicens illud more solito: deinde prædicta grana incensi, & ignem ter aspergit s. aquâ benedictâ dicens: *Asperges me sine cantu, & sine Psalmo, & ter adolet incenso. t.* Interim omnia luminaria Ecclesiæ extinguuntur, ut de de igne benedicto postmodum accendantur.

R. Thuriferarius scilicet, qui curam Thuribuli habet.

S. Scilicet in medio, à dextris incensi, & à sinistris.

T. Ministrante semper Thuribulum & Asperforium Diacono cum solitis Osculis.

V. Tum Diaconus indutus Dalmaticâ albi coloris u. accipit arundinem cum tribus Candelis, in summitate illius triangulo distinctis. Præcedit Thuriferarius x. cum Acolytha deferente in vase quinque grana incensi. Sequitur Subdiaconus y. cum Cruce, z. & Clerus post Ordinem. Denique Diaconus cum arundine, post eum Celebrans. Cùm Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinatur arundinem, & Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex tribus illis candelis de super positis, & Diaconus elevans arundinem genuflectit; similiter & omnes alij cum eo, præter Subdiaconum Crucem ferentem, & cantat solus *Lumen Christi. R. DEO gratias.* Et procedens ad medium Ecclesiæ, ubi accenditur alia candela, & iterum genuflexus, ut supra, altiùs cantat *Lumen Christi. R. DEO gratias.* Tertiò procedit ante Altare, ubi accenditur tertia candela, & rursus genuflexus, ut priùs, adhuc altiùs canit *Lumen Christi. R. DEO gratias.* Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistolæ, a. & Diaconus dat arundinem uni Acolytha, & accipiens librum petit à Celebrante benedictionem, ut sit ad Evangelium, b. Sacerdote

dicente: *Dominus sit in corde tuo, & labiis tuis, ut dignè & competenter annuncies suum Paschale præconium, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.*

V. Quia albus color festivus est, ideóque congruit Cerei benedictioni. Accipit autem non solùm Dalmaticam & Stollam, sed etiam Manipulum album, uti Cæremoniale Episc. l. 2. c. 28. præscribit.

X. Posito priùs incenso in Thuribulum à Celebrante cum solita benedictione.

Y. Qui & ipse Manipulum accipit ante hanc Processionem, sed violaceum, scilicet tempori, & Celebrantis Paramenti conformem.

Z. Quam facie ad Celebrantem conversa portat.

A. Faciens Cruci, si in Altari sit posita, convenientem reverentiam.

B. Non tamen dicit *Munda cor meum*, uti Bauldrius n. 28. notat, eùm hæc Oratio ad benedictionem non ab Homine, sed DEO petendam ordinetur, hinc autem à solo Celebrante benedictionem petere jubeatur.

VI. Postea vadit ad pulpitum. c. & ponit super eo librum, & incensat. d. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce e. & Thuriferarius: à sinistris duo Acolythy, ille, qui tenet arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicta figenda in Cereo. f. Tunc surgentibus omnibus g. & stantibus, ut sit ad Evangelium, Diaconus cantat *Exultet jam Angelica turba &c. h*

C. Quod veste alba vestitum esse convenit, & antea præparatum esse debet.

D. Non tamen de novo imponens incensum, ut notat Gavantus p. 4. tit. 10. litt. S. Sed illud, quod ab initio Processionis impositum fuerat, usurpans. Quod si fortè omnino ferè consumptum esset, posset Thuriferarius cochleari aliud injicere antè, quàm Thuribulum Diacono offerat.

E. Quæ iterum facie sua Celebrantem respicere debet, uti Cæremoniale Episc. monet.

F. Qui

F. Qui omnes librum Evangelij respiciunt, & rectam cum Diacono medio lineam efformare debent, juxta Gavantum *l. c.*

G. Clero videlicet, & Populo, nam Ministri prius stabant.

H. Porro circa benedictionem hanc Cerei sequentia sunt observanda. 1. Per ipsum Cereum rectè Christum Resurgentem significari, per Ceram quidem Corpus, per elychniû Animam, per lumen DEltatem, per quinque grana infigenda quinque plagas Christi. 2. Grana hoc ordine esse infigenda, ut primum in superiori parte, secundum in medio, tertium in parte inferiori, quartum à dextris, quintum à sinistris infigatur. 3. Ubi Cereus accensus est, ab ipso, vel arundinis candelis lumen accipiendum, eoque lampades sepulchri accendendas esse, ut intelligatur omne lumen doctrinæ & gratiæ à Christo, qui est lux mundi, provenire.

VII. Completâ benedictione Cerei, Diaconus depositis albis sumit violacea Paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exiit Pluviali, & sumit Manipulum & Casulam violacei coloris. Postea leguntur Prophetiæ *i.* sine titulo; & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. *k.* In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo subscripto. *l.* Antè, vel interim, dum Prophetiæ leguntur, Presbyteri catechizent Catechumenos baptizandos, & præparent ad Baptismum.

I. Quæ, cum sint duodecim, doctrinam duodecim Apostolorum designant. Leguntur autem juxta Cæremoniale Episc. *l. 2. c. 27.* in medio Chori, ut ab omnibus audiri queant. Sed & Ordo inter eas, quantum fieri potest, hîc observari debet, ut primas legant Minores, postremas Majores. Gavant. *l. c. p. 13. n. 19.*

K. Potest tamen, ubi eas legendo absolverit, per breviorrem viam cum Ministris (qui ei ad Lectiones perinde, ut ad Introitum; ad Orationes autem, ut aliàs, à tergo assistunt) ad sedile descendere, ibique sedere, donec Prophetia à Lectore, aut Tractus à Cantoribus fuerit absolutus.

L. Intellige quoad numerum Orationum ; non autem quoad Tonum & Ritum , nam easdem manibus extensis , & Tono Feriali , ut aliàs canit.

VIII. His exceptis , si Ecclesia habuerit fontem baptismalem , Sacerdos benedicturus fontem accipit Pluviale violaceum , & præcedente Cruce *m.* cum Candelabris & Cereo benedicto accenso , descendit cum Clero , & Ministris paratis ad fontem , & interim cantatur sequens Tractus. *Sicut cervus.*

M. Quam iterum Subdiaconus portat.

IX. Postea procedit *n.* ad benedictionem fontis , manibus junctis.

N. Ordo autem Processionis juxta Bauldrium *l. c. c. 22. n. 1.* hic observandus est. Præcedit unus Acolythus portans secum unam aut alteram mappam ad tergendas manus Celebrantis , quando tetigerit aquam ; & alter à dextris illius portans vas aquæ benedictæ vacuum cum aspersorio , & Stolum violaceam ponendam ad collum illius Sacerdotis , qui Populum postea aquâ benedictâ asperget. Deinde sequitur Acolythus ambabus manibus Cereum Paschalem ferens ; post hunc Subdiaconus Crucem portans à duobus Ceroferarijs comitatus ; postea bini & bini ex Clero , & tandem ipse Celebrans , tecto capite , & junctis manibus , qui , antequam procedat , Cruci profundè se inclinat , reliquis omnibus , excepto Subdiacono , Ceroferario , & eo , qui Cereum Paschalem portat , genuflectentibus. Ubi ad fontem venerint , Subdiaconus stat cum Ceroferarijs ante Celebrantem , ita ut fons sit inter utrumque , Diaconus verò stat paulò post Celebrantem à dextris ejus , & prope eum Acolythus Cereum gestans cum altero Acolytho mappulam ferente à sinistris illius , omnes facie ad Orientem conversâ , nisi situs loci impediât. Reliqui Clerici quasi in Circulo circumstant Celebrantem. Diaconus autem , quoties vel aquam tangit Celebrans , mappulam ei ministrat ; aut fimbrias attollit , dum aquam benedicit ; aut Cereum porrigit , dum eandem in aquam immittere debet.

X. Ubi verò non est fons baptismalis , finitâ ultimâ

timâ Prophetiâ cum sua Oratione, Celebrans Casulam deponit, o. & cum Ministris ante Altare procumbit, & aliis omnibus genuflexis cantantur Litanix in medio Choro idem simul respondente. Cùm autem perventum fuerit ad Versum *Peccatores, te rogamus*, Sacerdos & Ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam, induuntur Paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda: & interim accenduntur luminaria in Altari. In fine Litaniarum cantantur solemniter *Kyrie eleison*, & repetuntur, ut in Missa moris est. p.

O. Uti & Ministri Planetas plicatas, ut faciliùs procumbere possint.

P. Uude tam maturè exire debet Celebrans cum Ministris, ut ipso inchoante Principium Missæ, statim & ipsi dicta *Kyrie eleison* canere queant.

XI. Interim Sacerdos cum Ministris in Paramentis albis accedit ad Altare, & dicto Psalmo *Judica me DEVS* cum *Gloria Patri*, facit confessionem, ut moris est, in loco consueto; deinde accedens osculatur Altare, incensat more solito, & finit à Choro *Kyrie eleison*, incipit solemniter *Gloria in excelsis*, sub quo pulsantur campanæ. q.

Q. Intellige, si sit Matrix, id est, primaria aut Parochialis Ecclesia; ante hanc enim non debent pulsari majores campanæ, sed solum cymbalum. Dato autem signo in Matrice, dabitur etiam (licet longè post *Gloria in excelsis* cantatum) solemne signum in omnibus aliis Ecclesiis.

XII. Postea Sacerdos dicit *Dominus vobiscum*.

XIII. Finitâ Epistolâ Celebrans incipit *Alleluia*, & totum decantat ter, elevando vocem gradatim: & Chorus post quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. r. Postea Chorus prosequitur. Vers. *Confitemini*.

R. Sub-

R. Subdiaconus tamen prius cum libro ad ipsum accedit, & manum deosculatur. Dum verò ipsum Alleluia cantatur, omnes stare debent.

XIV. Ad Evangelium non portantur luminaria, sed tantùm incensum; petitur benedictio, & alia fiunt de more.

XV. Non dicitur *Credo*, sed finito Evangelio Sacerdos dicit *Dominus vobiscum*. R. *Et cum Spiritu tuo*. Et postea *Oremus* non dicitur *Offertorium*. s.

S. Ad Psalmum *Lavabo* non omittitur in fine *Gloria Patri*.

XVI. Dicitur *Pax Domini sit semper vobiscum*. Sed pacis osculum non datur. *Agnus DEI* non dicitur, nec Postcommunio. Dicuntur tamen consuetæ tres Orationes ante Communionem.

XVII. Post sumptionem Sacramenti, pro Vesperis t. in Choro cantatur Antiphona *Alleluia*, & Psalmus *Laudate Dominum omnes Gentes* cum *Gloria Patri* in fine, & post repetitur eadem Antiphona. Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in Cantu incipit Antiphonam ad *Magnificat*.

T. Pro quibus tamen non accipit Pluviale Celebrans, nec Ministri, sed sua Paramenta servant usque ad finem Missæ.

XVIII. Deinde cantatur *Magnificat* u cum *Gloria Patri* in fine, & fit incensatio, ut aliàs in Vesperis. Repetitâ Antiphonâ Celebrans dicit *Dominus vobiscum*.

V. Quod Canticum, uti & Psalmum *Laudate*, Ministri cum Celebrante dicunt stantes, sicut in Introitu in aliis Missis.

XIX. Dubitant nonnulli, cum plurimorum Doctorum autoritate tuta sit praxis, quæ in hoc Sabbato privatim à quovis Sacerdote Sacrum fieri posse concedit, uti P. Gobat n. 221. testatur, quale sacrum eo die dicendum sit? quâ in re diver-

Diversæ sunt Authorum sententiæ; alij enim cum Corono & Dicastillo apud P. Gobat *l. c.* ajunt, usum habere, ut Missa de Sabbato, præmissa, Psalmo *Judica*, & Confessione, ut moris est, dictâque Oratione *Aufer & Oramus te Domine* &c. incipiendo à *Kyrie eleison* usque ad finem, etiam cum Vesperis inclusivè dicatur; alij Votivam aut Missam de Sancto occurrente dici posse censent; alij etiam Missas Defunctorum, maximè, si eo die aut pridie obierint, dici posse arbitrantur, quas omnes sententias & praxes autoritate sua tutas & probabiles esse ipse P. Gobat *n. 226.* asserit.

TITULUS XVII.

DE MISSIS TEMPORE
PASCHALI.

I. **S** Rituum Congregatio 19. Maij, 1607. censuit, regulariter Cereum posse accendi ad Missam & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem; in alijs servandam esse loci consuetudinem. In ipso verò Festo Ascensionis post Evangelium omnino extinguitur. Arnaud. *p. 4. tit. 10. n. 30.*

II. In Missis privatis Feria III. Rogationum, si fiat de Festo novem Lectionum, in illius Missa fit commemoratio Rogationum. Si autem Officium de Festo simplici fiat, potest dici Missa de eo cum Commemoratione Rogationum, vel Missa Rogationum cum Commemoratione Festi. Gavant. *p. 4. tit. 12. n. 13.* Si Festum non occurrat, dicitur Missa Rogationum; neque in ea fit Commemoratio de Officio Feriali, quod peculiare est hac die.

III. In Vigilia Ascensionis, si eo die Festum simplex cadat, secunda Oratio erit de illo, tertia de Rogationibus (quæ in Officio nullam habent Commemorationem) Festum enim simplex præcedit tertiam & quartam Rogationum in Missa. *Ibid. n. 14.*

IV. Hoc triduo, si Festum non occurrat, Altarium minorum paramenta erunt Officio conformia, Altaris autem majoris, & Celebrantium in quocunque Altari conformia erunt Missæ Rogationum. *Idem l. c.*

V. In Vigilia Pentecostes color albus usque ad Nonam, viola-